

STUDIEHANDLEIDING

HOW TO DO A SCIENTIFIC INTERVIEW

Februari – Mei 2018

Contents

1. Praktische informatie	3
2. Algemeen	3
3. De gang van zaken bij de bijeenkomsten.....	4
4. Cursusrooster	4
5. Eindopdracht	5
6. Overzicht literatuur en bijeenkomsten	6
6.1 Bijeenkomst 1: Voorbereidingsfase 1 en rondom het interviewen.....	6
6.2 Bijeenkomst 2: Voorbereidingsfase 2.....	7
6.3 Bijeenkomst 3: Respondentgroepen en introductie gesprekstechnieken.....	9
6.4 Bijeenkomst 4: Respondentgroepen	10
6.5 Bijeenkomst 5: Verdieping Gesprekstechnieken 1.....	12
6.6 Bijeenkomst 6: Verdieping Gesprekstechnieken 2.....	13
6.7 Bijeenkomst 7: Verwerkingsfase.....	14
6.8 Bijeenkomst 8: Uitleg Analyseprogramma	16

1. Praktische informatie

Cursus:	How to do a scientific interview
Studiepunten:	6 ECTS
Onderwijsperiode:	februari-mei 2018
Achtergrond deelnemers:	promovendi, junior-onderzoekers en (junior) docent-onderzoekers van de Faculteit Rechtsgeleerdheid Vrije Universiteit, het NSCR en A-LAB
Doel cursus:	Het opzetten, uitvoeren, analyseren en rapporteren van een wetenschappelijk interview

Coördinatoren:

Rieneke Stelma-Roorda
E: RRoorda@nscr.nl

Robin Kranendonk
E: RKranendonk@nscr.nl

2. Algemeen

De interviewcursus '*How to do a scientific interview*' is ontwikkeld voor promovendi werkzaam bij het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, het Amsterdam-Law and Behavior Institute of de Vrije Universiteit. Tijdens de cursus komt het gehele interviewproces aan de orde en wordt ingegaan op interviewen vanuit zowel een kwalitatief als een kwantitatief kader.

De onderdelen die tijdens de cursus worden behandeld zijn:

- 1) De voorbereidingsfase:
  - Methodologisch kader
  - Verschillende typen interviews
  - Steekproefonderzoek
  - Ethiek
- 2) Het interviewen zelf:
  - Diverse respondentgroepen
  - Gesprekstechnieken
  - Emoties
  - Verwachtingenmanagement
  - Zelfpresentatie interviewer
- 3) Rondom het interviewen:
  - Het vastleggen/opnemen van interviews
  - Beveiligingsaspecten
- 4) De verwerkingsfase:

- Transcriberen
- Analyseren (coderen) en interpreteren
- Verslaglegging
- Terugkoppeling respondentent

De interviewcursus beslaat een tijdsperiode van vier maanden, waarbij elke twee weken een bijeenkomst is gepland (zie het cursusrooster). Aan de cursus zijn door de Graduate School van de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de VU, 6 ECTS toegekend. Voor toekenning van deze studiepunten is actieve deelname vereist. Dit betekent dat van u verwacht wordt dat u de literatuur leest en daarnaast deelneemt aan de eindopdracht. Promovendi die niet zijn aangesloten bij de Graduate School van de faculteit Rechtsgeleerdheid ontvangen na afloop een certificaat. Voor toekenning van het certificaat is eveneens actieve deelname vereist.

Voor de invulling van de bijeenkomsten zijn diverse sprekers en ervaringsdeskundigen op het gebied van wetenschappelijk interviewen gevraagd. Zij zullen u actief in de cursus betrekken door het gebruik van o.a. rollenspellen, het aanreiken van visueel materiaal en casuïstiek. Wat in de bijeenkomsten aan de orde komt, zal voor de meesten van u abstracte materie betreffen. Om deze reden wordt (aanbevolen of verplichte) literatuur aangeboden per bijeenkomst en wordt u gevraagd een praktijkopdracht uit te voeren, namelijk het afnemen, verwerken, analyseren en beschrijven van een interview.

3. De gang van zaken bij de bijeenkomsten

Tijdens de bijeenkomsten kan er gebruik worden gemaakt van computers om aantekeningen te maken. Het is wel de bedoeling dat er actief wordt meegedaan en meegedacht gedurende de presentaties. U wordt verzocht om prudent om te gaan met de informatie die u over concrete onderzoeken en respondenten opdoet tijdens de cursus. Het is daarom ook verboden om op welke manier dan ook opnames te maken van de colleges.

4. Cursusrooster

De bijeenkomsten zijn gedurende vier maanden, tweewekelijks op dinsdag of woensdag van 09.30 tot 12.30 uur in de Colloquiumzaal op het NSCR. De mogelijkheid bestaat dat er bijeenkomsten zijn die langer duren, of juist van kortere duur zijn.

Datum	Thema	Spreker
Woensdag 14 februari 2018 9.30-12.30 uur	Vorbereidingsfase	Frank van Gemert
	Dataverwerking Vastleggen/opnemen interviews	Aad van der Klauw
Dinsdag 6 maart 2018 9.30-12.30 uur	Etnografisch onderzoek	Marie Lindegaard
	Steekproefonderzoek	Henk Elffers

Woensdag 14 maart 2018 9.30-12.30 uur	Respondentgroepen: interviewen slachtoffers/nabestaanden	Pauline van Eck-Aarten
	Introductie gesprekstechnieken: luisteren, vermijden van sturende vragen, samenvatten, parafraseren, verduidelijken en terugkoppelen	Veroni Eichelsheim
Woensdag 28 maart 2018 9.30-12.30 uur	Respondentgroepen: interviewen gedetineerden	Anja Dirkzwager & Jennifer Doekhi
	Respondentgroepen: interviewen professionals (rechters, officieren van justitie en advocaten)	Marijke Malsch
	Respondentgroepen: interviewen mensen met psychische problematiek	Robin Kranendonk
Woensdag 11 april 2018 9.30-12.30 uur	Verdieping gesprekstechnieken: Interviewmodel PEACE Oefenen	Geralda Odinet
Woensdag 25 april 2018 9.30-12.30 uur	Verdieping gesprekstechnieken: Omgaan met emoties en gedrag Valideren Hoe kunnen moeilijke onderwerpen worden besproken en een plek worden gegeven	Marjoleine Streefkerk
Woensdag 9 mei 2018 9.30-12.30 uur	Transcriberen Analyseren en interpreteren Verslaglegging Terugkoppeling respondenten	Marigo Teeuwen
	Valkuilen en leerpunten analyse interviews	Joke Harte
	Ethiek	Henk Elffers
	Vertaalkwesties in de verslaglegging	Rieneke Stelma-Roorda
Woensdag 23 mei 2018 9.30-12.30 uur	Uitleg AtlasTI of ander analyseprogramma	Nog niet bekend

5. Eindopdracht

Door middel van de eindopdracht wordt u gevraagd het in de cursus geleerde in de praktijk te brengen. Dit doet u door zelf een interview van minimaal 30 minuten af te nemen in het kader van uw eigen onderzoek of een door de coördinatoren nader te bepalen onderwerp. De eindopdracht zal in een later stadium nader worden toegelicht.

6. Overzicht literatuur en bijeenkomsten

6.1 Bijeenkomst 1: Voorbereidingsfase 1 en rondom het interviewen

1. Voorbereidingsfase

Frank van Gemert

Frank van Gemert zal spreken over de algemene verschillen tussen kwantitatief en kwalitatief onderzoek. De verschillen tussen een deductieve en inductieve benadering komen ter sprake en er wordt ingaan op de noodzaak om 'binnen' te komen. Daarnaast wordt stilgestaan bij de verschillende soorten interviews en de taken van de interviewer.

Literatuur:

- Gemert, F. van (2007) Daders op vrije voeten. Etnografisch veldwerk van een criminoloog. In: J. Evers (red.) *Kwalitatief interviewen: kunst en kunde*. Den Haag: Boom, pp. 151-161.

2. Dataverwerking rondom interviews

Aad van der Klauw

In deze bijeenkomst zal Aad van der Klauw, data protection officer bij het NSCR, allereerst ingaan op de risico's bij het verzamelen en verwerken van interviews. Vervolgens wordt gekeken naar de veranderingen in wet- en regelgeving om tot slot af te ronden met topics die tot rust kunnen leiden in plaats van stress.

6.2 Bijeenkomst 2: Voorbereidingsfase 2

1. Don't rely on what people tell you: Means for establishing validity when doing interviews

Marie Lindegaard

This session will focus on ways of dealing with the fact that people say something else than they do. Firstly, I will present different types of triangulations that I used in ethnographic research on violence in South Africa, and illustrate how triangulation is a means of establishing validity of the findings. Secondly, I will present a mixed-method approach from a project on robbery in the Netherlands where I used open questions during interviews as a means of establishing validity of the findings. My overall argument is that you should never rely on what people tell you in an interview.

Literatuur:

- Lindegaard, M. R. (2010) Method, actor and context triangulations: Knowing what happened during criminal events and the motivations for getting involved as offender. In W. Bernasco (ed.) *Offenders on offending*. Cullompton: Willian Publishing, pp.109-129.
- Lindegaard, M. R., W. Bernasco and S. Jacques (2014) Consequences of expected and observed victim resistance for offender violence during robbery events. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 52 (1), pp. 32-61.

2. Steekproefonderzoek

Henk Elffers

Als je empirisch onderzoek doet, wil je graag weten van een populatie (= alle eenheden waarin geïnteresseerd bent) welke kenmerken die populatie heeft.

Voorbeeld: een onderzoeker in het belastingrecht wil weten hoe bedrijven aankijken tegen hun rol bij BTW-afdracht. Zien ze zichzelf als een gedeelte van hun omzet moedende afdragen (“*ik ben 21% van mijn verdienste kwijt aan de fiscus*”), of zien ze zichzelf als “*onbezoldigd belastingontvanger*” die de BTW moet innen en afdragen aan de belastingdienst (“*niet ik, maar de klant is degene die opdraait voor de BTW*”). Populatie: alle bedrijven. Kenmerk van belang: houding tegenover BTW-afdracht.

Hoeveel bedrijven behoren tot de verschillende categorieën?

In het algemeen zal het heel veel werk zijn of zelfs ondoenlijk zijn om alle eenheden uit een populatie te onderzoeken (er zijn 1 665 795 bedrijven in Nederland), en dan neemt men zijn toevlucht tot een steekproef, men neemt, in het voorbeeld, op willekeurige wijze een aantal bedrijven die men bevraagt over hun houding tegenover BTW-afdracht.

In deze bijeenkomst zal Henk Elffers ingaan op:

- Wat is “een willekeurige wijze” om een steekproef te trekken, en waarom is het belangrijk om dat willekeurig te doen?
- Hoe groot moet een steekproef zijn om de populatie een beetje aardig te benaderen?

- Deze vraag komt neer op specificeren van welke fout men nog wil tolereren: als in de steekproef $p\%$ zich “onbezoldigd ontvanger” voelt, hoever mag dat dan van het feitelijke (maar onbekende) percentage in de populatie afwijken?

Deze kwesties worden geïntroduceerd, waarna aan het eind van de lezing een aantal literatuursuggesties worden gedaan.

6.3 Bijeenkomst 3: Respondentgroepen en introductie gesprekstechnieken

1. Respondentgroepen: interviewen slachtoffers/nabestaanden

Pauline van Eck-Aarten

Een interview organiseren en afnemen lijkt makkelijk, maar binnen het vakgebied van de criminologie en victimologie roept dit vaak een aantal (moeilijke) vragen op: Hoe bereik je deze groepen? Hoe leg je contact? Hoe bouw je een vertrouwensband op (wat essentieel is voor de kwaliteit van je interview)? Welke vragen kan ik wel en niet stellen? En wat doe ik met de interviews naderhand? Ik heb de afgelopen 5 jaar vele interviews gehouden met daders en slachtoffers van zware criminaliteit. Tijdens mijn presentatie zal ik mijn ervaringen met jullie delen en op deze en andere vragen antwoord proberen te geven.

2. Introductie gesprekstechnieken

Veroni Eichelsheim

In dit dagdeel wordt ingegaan op de relatie (en het verschil) tussen een onderzoeksvraag en een goede hoofdvraag bij het interviewen in het kader van een wetenschappelijk onderzoek.

Hoe bouw je een interview vervolgens op? Daar zal ook mee worden geoefend, waarbij veel aandacht wordt besteed aan (het voorkomen van) sturende vragen. Welke vragen werken goed? Hoe kun je merken dat je goed zit? Welke doorvragen kun je stellen als je hoofdvraag niet datgene oplevert waar je op uit bent?

Wat doe je als je toch een sturende vraag stelt, per ongeluk? Wat als iemand je vragen probeert te ontwijken? Veroni Eichelsheim zal wat vertellen over haar eigen ervaringen met interviewen, en zal ook haar eigen valkuilen delen. Verder wordt ingegaan op “the art of closing” en zal worden geoefend met hoe een interview kan worden afgesloten (op een fijne manier).

6.4 Bijeenkomst 4: Respondentgroepen

1. Interviewen gedetineerden

Anja Dirkzwager
Jennifer Doekhi

In 2010 is het Prison Project van start gegaan (zie www.prisonproject.nl). Dit betreft een langlopend onderzoek naar detentie in Nederland en de effecten van detentie op de verdere levensloop van gedetineerden en hun families. Voor dit onderzoek zijn 1.904 mannelijke gedetineerden gedurende een aantal jaren gevolgd. Zij zijn op meerdere momenten bevraagd over hun leven voor, tijdens en na afloop van hun detentie. Gestructureerde interviews zijn gehouden drie weken na binnenkomst in het huis van bewaring en 6 en 24 maanden na hun vrijlating. Op deze manier is gedetailleerde informatie verzameld over hun ervaringen in detentie en over diverse levensdomeinen (o.a. crimineel gedrag, werk- en woonsituatie, sociale netwerken, gezondheid en het welzijn van familieleden). In een van de deelprojecten is een groep van 23 langgestrafte (ex-)gedetineerden intensief gevolgd. Met deze groep zijn diepte-interviews gehouden vlak voor hun vrijlating en 3 en 12 maanden daarna. Dit project richt zich met name op de toekomstverwachtingen van de gedetineerden, desistance en factoren die hier mee samenhangen (sociale bindingen en identiteitsverandering). In deze workshop zal stil gestaan worden bij de bijzondere aspecten en aandachtspunten van het houden van interviews met (ex-)gedetineerden, zowel in de gevangenis als na vrijlating, zoals het winnen van vertrouwen, omgaan met de gevangenisomgeving, creëren van binding en veiligheidsaspecten.

Literatuur:

- Liebling, A. (1999) Doing research in prison: Breaking the silence? *Theoretical Criminology* 3(2), pp. 147-173.
- Patenaude, A. L. (2004) No promises, but I'm willing to listen and tell what I hear: Conducting qualitative research among prison inmates and staff. *The Prison Journal* 84, (alleen p. 69-80).

2. Interviewen professionals

Marijke Malsch

In dit deel van de cursus gaat Marijke Malsch, senior-onderzoeker bij het NSCR en rechter-plaatsvervanger bij de rechtbank Noord-Holland en het Hof Den Bosch, in op hoe de verschillende professionals uit de praktijk kunnen worden benaderd, hoe topiclijsten voor interviews kunnen worden opgesteld en hoe interviews met deze praktijkmensen over het algemeen verlopen. Het interviewen van professionals in de rechtspraak levert meestal erg spannend materiaal op, maar gaat tevens vaak gepaard met obstakels die overwonnen moeten worden. Welke obstakels dat zijn verschilt ook per professional. Ook de wijze waarop een interview verloopt kan sterk verschillen, zowel per groep als per individuele professional.

In het eerste deel van de bijdrage wordt ingegaan op de verschillende aspecten van het interviewen van professionals, en op de obstakels waarop je kunt stuiten. Tijdens het tweede deel zullen de deelnemers een oefening met interviewen van professionals doen.

Literatuur:

- Malsch, M., Kranendonk, R., Keijser, J. de, Elffers, H., Komter, M. & Boer, M. de (2015) De papieren muur. Proces-verbaal maakt bewijsvoering soms onbetrouwbaar. *NJB* 3, pp. 179-184.

3. Interviewen mensen met psychische problematiek*Robin Kranendonk*

In deze presentatie wordt op basis van eigen ervaringen dieper ingegaan op enkele specifieke aandachtspunten omtrent het interviewen van mensen met psychische problematiek (o.a. licht verstandelijke beperking, Autisme Spectrum Stoornis, etc.).

6.5 Bijeenkomst 5: Verdieping Gesprekstechnieken 1

De mens als informatiebron: Interviewen met PEACE

Geralda Odinot

Of het nu gaat om een bedrijfsongeval, een moord, of een wetenschappelijke studie, goed onderzoek vereist goede interviews. Wereldwijd is het PEACE model *de* interviewstandaard voor overheidsdiensten en het bedrijfsleven. PEACE staat voor de structuur van het interview: **P**lan & **P**repair, **E**ngage & **E**xplain, **A**ccount **C**larify & **C**hallenge, **C**lose, en **E**valuate.

Het PEACE-model heeft een solide wetenschappelijke basis. Het is ontworpen voor het minimaliseren van menselijke fouten en het verkrijgen van zoveel mogelijk accurate informatie van mensen over gebeurtenissen. Daarbij zorgt het model voor standaardisering en professionalisering van het interviewproces.

In deze workshop zullen alle stappen van het PEACE model worden behandeld. Daarnaast zullen de cursisten door middel van een oefening een enkele onderdeel van het model gaan toepassen. Omdat de workshop veel informatie bevat en het tempo hoog ligt worden de cursisten geadviseerd de aanbevolen literatuur vooraf goed door te nemen.

Literatuur:

Literatuur wordt t.z.t. rondgemaild.

6.6 Bijeenkomst 6: Verdieping Gesprekstechnieken 2

Emoties

Marjoleine Streefkerk

Emoties van mensen in relatie tot elkaar zijn goed te begrijpen en ook voorspelbaar in het licht van de hechtingstheorie. De laatste 15 jaar begrijpen we ook steeds meer hoe belangrijk hechtingsrelaties zijn in het ontwikkelen van emotieregulatie of stressregulatie in het brein en hoe onze breinen hierin samenwerken. In dit blok zullen we in hoog tempo de theorie doorlopen en vervolgens oefenen in hoe we kunnen helpen de emoties van zowel de interviewers als de geïnterviewden zo te reguleren dat hun pré frontale cortex zo goed mogelijk blijft functioneren.

Literatuur:

Literatuur wordt t.z.t. rondgemaild.

6.7 Bijeenkomst 7: Verwerkingsfase

1. Transcriberen, analyseren en interpreteren

Marigo Teeuwen

Marigo Teeuwen geeft in deze bijeenkomst uitleg over het verwerken van kwalitatief onderzoeksmateriaal. Aan de hand van je onderzoeksvraag bespreken we hoe het onderzoeksmateriaal met behulp van een codeboek te ordenen, te analyseren en tot slot te interpreteren. Dit met het doel een toegankelijk en overzichtelijk rapport/artikel op te zetten.

2. Valkuilen en leerpunten analyse interviews

Joke Harte

In deze presentatie wordt, naar aanleiding van ervaringen met betrekking tot het analyseren van interviews, ingegaan op de valkuilen bij het analyseren van interviews en de hierop volgende leerprocessen.

3. Ethische aspecten van onderzoek

Henk Elffers

Bij het NSCR en bij de Faculteit Rechten VU geldt de verplichting empirisch onderzoek voor te leggen aan de CERCO, de Commissie Ethiek van Rechtsgeleerd en Criminologisch Onderzoek. Veel vooraanstaande tijdschriften vragen inmiddels ook dat bij hen te publiceren werk door een dergelijke commissie (vaak “Ethical Review Board” genoemd) is geaccepteerd. De CERCO adviseert onderzoekers omtrent hun onderzoeksopzet ten aanzien van kwesties als:

- Risico's voor respondenten (inbreuk op hun levenssfeer, bijv. confrontatie met een onaangenaam verleden)
- Risico's voor onderzoekers (is het veilig om zware jongens te interviewen?)
- Regels met betrekking tot databeveiliging, vertrouwelijkheid, anonimisering, dataopslag, archivering.

Veelal stelt de CERCO vragen over details van benadering, dataverzameling en verwerking of doet dienaangaande suggesties. De CERCO vormt zich geen oordeel over de methodologische adequaatheid van een onderzoeksontwerp, slechts over de ethische aanvaardbaarheid ervan. In deze bijeenkomst zal Henk Elffers vanuit zijn rol als voorzitter van de CERCO een aantal voorbeelden bespreken.

Literatuur:

- Kijk op de website van de CERCO:
<https://rechten.vu.nl/nl/organisatie/commissies/commissie-ethiek/index.aspx#>
- Op die site staat ook het geldend reglement, dat je tevoren dient door te nemen.
https://rechten.vu.nl/nl/Images/Ethiekreglement_aug_2015_tcm247-187548.pdf
En een sjabloon hoe een aanvraag bij de commissie in te dienen.

4. Vertaalkwesties in de verslaglegging

Rieneke Stelma-Roorda

Vertalen is volgens Van Dale het voorliggende ‘in een andere taal overzetten’. Vanwege de groeiende trend om onderzoek te publiceren in Engelstalige tijdschriften, krijgen we hier als

onderzoekers steeds vaker mee te maken. Denk hierbij aan quotes uit interviews die in het Nederlands zijn afgenomen en voor publicatie worden vertaald in het Engels. In deze korte presentatie wordt aandacht besteed aan de vraag hoe om te gaan met vertaalkwesties in de verslaglegging van interviews.

Literatuur:

- Regmi, K., Naidoo, J. & Pilkington, P. (2010) 'Understanding the process of translation and transliteration in qualitative research', *International Journal of Qualitative Methods*, 9(1), pp 16-26.

6.8 Bijeenkomst 8: Uitleg Analyseprogramma

Nadere informatie over de bijeenkomst volgt nog!